

MARITIMT INTRESSANTA ORTNAMNSLEDER.

en preliminär lista i alfabetisk ordning
signalbokstäverna syftar på ortnamnstyp (se listan)

- ARM-(S) jfr Söderarm (Andersson 1966) oftast naturbetecknande
ASK- Sk eg trädslagsnamn askr=vikingatida långskepp
BAK- -BAK S jfr båk -Slätbaken ålderdomligt
BARK- Sk
BERK- H ev avledning av Björk(ö)/Birk(a)
BETE- jfr Böte oftast: bete för boskap
BIRK- H se Berk
BISKOP- A kan syfta på förlisning
BJÖRKÖ- H kan vara avlett av Björkö/Birka
BLACK(EN)- kan syfta på fiskegrund vid Skanör under medeltiden
BOJORT- Sk 15-1600-tal BOR- jfr DRAG
BOSS- se Buss
BRAND- kan syfta på ledfyr, vårdkase eller efter rökning efter färja
BRUD- ofta sägen om förlisning
BRÄNN- se Brand
BUSS- Sk flera förklaringar finns dock
BUTEN-vbottn ev S
BYGG- norrl V jfr Byggnäsudd, Byggplatsen el bara Platsen.
BÅK- S yngre
BÅT- Sk, Förl, H
BÖTE- Vå vikingatid/medeltid (Modeer 1937)
- DAN- N 'dansk' ibland Förl
DJÄKNE- A ibland Förl m m
DOMAR- A
DRAG- T jfr BOR som är äldre men bara finns i inlandet (Svealand) & ED.
DRAK- Sk även naturbetecknande
DRÄNG- S
DÖDMAN- syftar ofta på likfynd (även Likskär, Manskär)
DÖMAN- (som DÖDMAN-)
- ED- T jfr DRAG, BOR. Ed betyder bara landtunga mellan två vatten
ELD- kan syfta på samma som BRAND/BRÄNN
ELG(Ö)- med bortfall av roslags-h ett HELGÖ se d o
EST- N
- FAR- farledsnamn Faret
FINN- N ibl förl Finnhamnen Finngrundet
FOGD- A ibl förl Fogdudden
FRANSK- N t ex Franska Stenarna
FRU- kan syfta på Vår Fru d v s Maria i katolsk tid jfr JUNGFRU
FÖRET- samma som FAR- end vid Uppsala
- GADD-(S) jfr Holmögadd o s v (Andersson 1966)
GALEJE- Sk 1700-tal =galär
GALJOTEN- Sk 16-1700-tal
GARP- N 'tysk' i äldre svenska
GRIM- S (Modeer 1933 m fl)
GUBB- S (likhetsnamn)
GUDMAN- A syftar i så fall på präst el dylika
GUMMA(N)-S (likhetsnamn)
GÅRD- F (fiskegård)
- HAMN- H (det kanske vanligaste namnledet) -HAMNEN
HANSE- ibl efter Hansan medeltid/1500-tal
HAX- Sk norrl mindre fartyg
HELGÖ- H (Calissendorff 1964) = ledungshamn, marknadsplats ELGÖ, ÄLGÖ
med bortfall av roslags-h (även i Sörmland/S Nörmland?)

HERR- A kan syfta på präst, adelsman m m jfr dock HÄR-
 HEST- äldre form för HÄST med roslags-h ett EST- alltså N
 HOLK- Sk 14-1500-tal i Sverige dock oftast: fågelholk
 HOLLÄNDARE(N)- N
 HO(V)MAN- A
 HUS- ibl F(fiskehus)
 HÅP- Sk norrl
 HÄR- se HERR kan vara M i meningen skeppshär(ålderdomligt)
 HÄST- se HEST/EST

 JAKT- Sk ibl förl
 JUNGFRU- A syftar på Maria i katolsk tid
 JUNKER- A
 JUT- N 'dansk' medeltid-1600-tal jfr DAN

 KALL- norrl Vå Vårdkallsberget, Kallviken även S
 KALM- S(Modeer 1933 m fl kritik av Hellberg 1980)
 KANK- norrl'tupp'
 KAP(AR)- kan syfta på vrakplundring
 KAPPELL- kan syfta på äldre H
 KÄR- F(fiskekar)
 KARL- som KALL Vå, S
 KARV- Sk(vikingatid) även t ex 'kummin'
 KARVASEN- S? Stockholms skärgård
 KAS- Vå, S
 KASS- F plats för kassa(kassa)
 KATS- "-"
 KNARR- Sk vikingatida handelsfartyg
 KO- ibl KOGG- som Kodjupet vid Vaxholm= 1500-tal Koggendiep
 KOGG- Sk medeltid/1500-tal spec handelsfartyget i södra Östersjön/Nord-
 sjön(Hansan) jfr KUGG-
 KONUNGS- M A ledung se KUNGS- (Schück 1950)
 KOPP(AR)- avledning av kaupfar-(handelsman) H (Kopparnäs, Kopparsvik)
 KORS- S, M(ledung=korståg spec Korshamn)även korsväg/korsande leder
 KROSS- västnordiskt =kors
 KUGG- KOGG i svensk/norsk form
 KUL- S(en kula som sjömärke)
 KUMMEL- RÖSE stenhög som S ibland en grav
 KUNGS- A M ledung se KONUNGS- (Schück 1950)
 KUR- N(Kurland)men även enklare skydd för jakt & fiske
 KYRK- H (Kyrkesviken) jfr KAPPELL-
 KÅS- H båtlänning(Sydsverige)Modeer 1933
 KÄLM- avledning av KALM (Modeer 1933, Hellberg 1980)
 KÄRING- S(likhetsnamn)
 KÄRVE- S(en k uppsatt som sjömärke)
 LANA- F(i strömmande vatten)
 LANDGÅNG- F
 LED- farledsnamn
 LETT- N(Lettland) LET- efter leta(lita)=färga(näten)
 LIVE- N(Livland) Live hamn
 LÄNNING/LÄNN(A)- H båtlänning
 LÄNSMAN- A förl

 MAN(N)- plats för likfynd Manskär
 MAST- V Lösf
 MUNK- A farledsnamn(munk-pilgrim)- även efter norrl munka =spela ett
 spel med fiskben som "pjäser."
 MÄRKE- S

 NOR(R)MAN- N
 NORSK- N förl Norsklippan

OLOF(S)- ibl S:t Olofs se d o
 PAMPUS- grundnamn vid Amsterdam H flera platser i Norden
 POLACK- N
 PRÅM- Sk urspr slaviskt pram
 PRÄST- A
 PÅL- F även pålspärrning
 RIDDAR- A ROP- ställe där man ropade efter båt(Ropsten)
 ROSS- västsvenskt VÅ(RÖS)el S
 ROT- V rötter till spant m m inved(jfr Rotskär, Rotsidan)
 RUSS- som ROSS till RÖS VÅ S
 RYSS- N även efter ryssja/ryssarna har tagit över många sägner vid
 östkusten och där de dyker upp får man generellt vara skeptisk
 RÖ- vass(RÖR)
 RÖKO- S ev efter ett fartyg Roode Kuh(Röda Kon)-östkusten
 RÖR- vass(jfr RÖ)
 RÖS- röse VÅ S
 SAL- ibl SALT(Salsviken), ibl av sadel= likhetsnamn
 SAX- N(Saxland=Tyskland)
 SJÄLAHUS- H(själahus syftar på ett äldre rastställe med ett enklare
 hus för logi) Själahusviken
 SKALL- syftar på något 'skalligt' men kan även visa på ett ställe där
 man ropade efter båt'återskall, eko'
 SKED- Sk vikingatida ledungsfartyg Skenäs, Skedvik
 SKEPP- Sk
 SKINNING- F
 SKIP- Sk(Skepp)
 SKUT- Sk
 SLÖDA-F
 SNICK- i sydligaste Sverige SNÄCK se d o Sk
 SNÄCK- Sk vikingatida/medeltida ledungsfartyg
 SPANJOR- N Spanjorudden
 SPANSK- N
 SPIR- S även plats där man fann spiror till V
 S:T OLOF- A det viktigaste nordiska sjöfartshelgonet/farledsnamn
 STA- efter STAV el motsv = S (Stabbo udde)
 STÅK- S eller stakat för spärrning, ev F
 STAV- S -"- -"-
 STAVSRUM- nordsvenskt vedmått syftar ibland på VÅ el S
 STEK- pålspärrning eller F
 STICK- -"-
 STIK- -"-
 STOCK- -"-
 STOLP- -"-
 STRUSS- Sk 15-1600-tal
 STÅNG- S eller stänger för nätjakt på fågel
 STÅNG(SEL)- F eller pålspärr
 STÅK- den vanligaste mellansvenska formen för pålspärr, ev F
 TACKEL- V ställe där fartyg uttacklades
 TAKEL- V(som föreg)
 TAVAST- N (Tavastland)
 TAVEL- S sjömärke i form av tavla
 TAVLA- S -"-
 TJÄR- H hamnläge för intagning av tjärtunnor ibl förl pl för tjärlast
 TRIMÄNNING- Sk spec Uppland
 TULTER- S(vbottn)
 TUTTER- -"- Hamntutterhällan
 TUNN(A)- S sjömärke i form av tunna
 VA(D)- vadställe Harva, Själevad
 VAR- vakt- VÅ VARBERG
 VARD- -"-

VARV- V
 VATT- ev Vå
 VED- Vå (Vedholmen) ev fiskefyr el motsv
 VEDDE- Vå västsvenskt
 VERK- F som VIRK möjligen spärrning
 VETE- Vå vsv
 VETTE- Vå vsv
 VIRK- F som VERK
 VIT(E)- Vå (västnordiskt)
 VITTUR(?)- ev Vå
 VRAK-
 VÅL- Vå, vaktställe ibl dock vål i meningen 'stack'
 VÅR(D)- Vå Vårberg
 VÅT- Vå Våtnäs
 VÅR- Vå vaktställe
 VÅRK(E)- F som VERK, VIRK
 VÅT(E)- ev Vå
 VÅTTE- ev Vå även jaktställe med vättar (fågeltrapper)
 ÅNGAR(E)- Sk Ångarhällan förl pl
 ÄLGÖ- se ELGÖ/HELGÖ
 ÖK(A)- Sk

Självfallet kunde listan göras än längre. Alla alternativa möjligheter är inte medtagna. Varje särskilt ortnamn måste studeras för sig självt. En amatör kan bara med förnuft och med hänsynstagande till det troliga till slut få konstatera att han gått bet. Det är då i sista hand bara den professionelle ortnamnsforskaren som eventuellt klarar upp problemet. Ofta är skärgårdens ortnamn ganska unga och därför inte alltid så svåra att förstå bakgrunden till.

ORTNAMNTYPER(VAD BETYDER FÖRKORTNINGEN/SIGNALBOKSTAVEN)

A- auktoritetsnamn värdsliga eller religiösa/kyrkliga S:t Olofshamnen
 F- fiskeredskap (fasta) lana, skinning, verke
 Förl- förlisning (snamn) Bellonagrund, Äppelskär
 H- hamn eller marknadsplats/hamn Kopparsvik, Kapellhamn
 J- jakt Säludden, Skåran
 L- farledsnamn Ledskär, Föret
 Lös-f- lösfynd som antyder förekomst av vrak Spirudden, Penninggrund
 M- militärt (ledningsorganisationen) typ: Kungs-, Skedvik, Snäckholmen
 N- nationalitetsnamn (skeppet, ägaren o s v) typ: Spanjoren, Ålänningen
 S- sjömärkesnamn (typ kors, tunna, stång)
 Sk- skeppstyp (typ bark, öka)
 T- transport över land (typ: drag/bor/ed)
 V- varvsplats eller plats för utrustning av fartyg
 Vå- vårdkasenamn

Christer Westerdahl (Ö-vik)